

VAN JE FAMILIE MOET JE HET HEBBEN

Ook verscheen van David Sedaris:

Ik mooi praten

Eekhrn zkt eekhrn

6 tot 8 zwarte mannen

Wanneer je omringd bent door vlammen

Steek je familie in de kleren

David Sedaris

Van je familie
moet je het hebben

Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Eerste druk, maart 2010

Tiende druk, september 2011

© Samenstelling: Aaf Brandt Corstius, 2010

Oorspronkelijke uitgever: Little, Brown and Company

© Vertaald uit het Amerikaans door:

Auke Leistra: pag. 11, 25, 38, 255

Irving Pardoën: pag. 50, 77, 91, 110, 124, 140, 148, 160, 191, 236, 262, 283, 302

Boukje Verheij: pag. 65, 133, 180

© Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Typografie: Michiel Niesen, ZetProducties, Haarlem

ISBN 978 90 488 1154 0

NUR 302

www.davidsedaris.nl

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

Inhoud

Voorwoord door Aaf Brandt Corstius 7

Zeg mij na 11

Haantje aan de ketting 25

Baby Einstein 38

Ik hou van jongens 50

Volwassen figuren die afstormen op een betonnen paddestoel 65

Dromen als een reus, presteren als een dwerg 77

Twaalf momenten uit het leven van de kunstenaar 91

Een echte detective 110

Een blauw oog als een diamant 124

Het is besmettelijk 133

De Women's Open 140

Het toneelvirus 148

Ya Ya 160

April in Paris 180

Naakt 191

Geteisterd door tics 236

Zes tot acht zwarte mannen 255

De beste wensen aan vrienden en familieleden!!! 262

As 283

Van je familie moet je het hebben 302

Voorwoord

Ik lees nooit voorwoorden. Vooral niet voorwoorden van de ene schrijver bij een nieuwe editie of bij een bundel verhalen van de andere schrijver. Die ene schrijver, de minder beroemde zeg maar, gaat dan altijd het werk van de ander duiden en in zijn tijd plaatsen, en thema's zoeken en dwarsverbanden laten zien.

Daar hou ik niet van.

Laat het werk van zo'n schrijver maar gewoon voor zich spreken, denk ik. Het werk van David Sedaris kan dat prima. Het heeft geen duiding nodig. Zijn tijd is: nu. Zijn belangrijkste thema is: familie. Zijn thema is trouwens ook weleens zijn vriend Hugh. Of Frankrijk. Of drugs. Die thema's komen ook voor in dit boek, want zijn vriend Hugh, Frankrijk en drugs passen goed binnen het thema familie. En dat zijn dan meteen de dwarsverbanden. Klaar.

Daarom als voorwoord een heel particuliere anekdote, van mijzelf, over David Sedaris.

Je komt je eigen grote held niet zo vaak in het echt tegen. En dat je dan ook nog met hem mag praten. En lunchen. En winkelen. En dat hij je ook nog vragen stelt over je privéleven. En zijn opschrijfboekje aan je laat zien. Dat komt maar zelden voor in een gewoon mensenleven.

Ik had een interview geregeld voor een krant met mijn schrijfheld David Sedaris. Ik had al zijn verhalenbundels gelezen. Een

paar keer. Ik had van die verhalenbundels de luisterboekversies beluisterd. Ik had filmpjes van zijn lezingen op YouTube bekeken. Zijn meest recente bundel had ik in Frankrijk op een donkere camping, bij het licht van een uitdovende olielamp gelezen, tot diep in de nacht, terwijl ik eigenlijk doodmoe was van een dag zwemmen in de rivier met mijn vriend en zijn kinderen.

En nu mocht ik David Sedaris interviewen. Tijdens de lunch.

Waar neem je een held mee naartoe voor de lunch?

Naar Metz, een grote winkel in het centrum van Amsterdam, dacht ik maar. Want daar hebben ze een café, helemaal bovenin, vanwaar je uitzicht hebt over de hele stad. Bovendien had ik gehoord dat David (in mijn hoofd noemde ik hem al gewoon David) nog wilde winkelen, en het leek me handig om dan alvast in een winkel af te spreken.

Hij was klein en heel beleefd. Eigenlijk precies zoals ik had verwacht. Hij vroeg me naar de taal van Nederlandse jongeren. Wat voor slang ze hadden. Ik zei dat veel jongeren met een Marokkaans accent proberen te praten, ook als ze bepaald niet Marokkaans zijn. Hij schreef het op in zijn opschrijfboekje. Ik voelde me vereerd.

Dat opschrijfboekje kwam nog een paar keer tevoorschijn. David noteerde alles wat hij hoorde en meemaakte, vertelde hij. Elke dag schreef hij in zijn dagboek. Die boeken liet hij, als ze vol waren, professioneel inbinden en bekleden, bijvoorbeeld met mooi vintage behang. Het schrijven in een dagboek was een soort warming-up, een manier om te blijven schrijven. Het moest, elke dag. Al waren het maar notities over triviale zaken, het moest.

Hij was bijvoorbeeld net in Japan geweest – van die reis stond een komisch verslag in *Wanneer je omringd bent door vlammen* – en daar schreef hij in zijn dagboek vaak hele lijsten, met prijzen en al, van alle spullen die hij daar had gekocht. Hij realiseerde zich dat dat misschien een beetje zonde van de tijd was,

dat hij in dat verre exotische Japan zo lang bezig was met lijsten schrijven in zijn dagboek, maar het moest.

De eerste pagina van zijn dagboek moest altijd echt goed zijn. Een heel goed verhaal, een heel bijzonder voorval. Daar deed hij extra zijn best op.

Ik wist, uit zijn verhalen, dat de mensen om David heen het vervelend vonden dat hij alles gebruikte. Ze vonden hem een soort parasiet omdat hij alles opschreef wat zijn zussen, vrienden, ouders, ex-buurvrouwen en geliefden hem vertelden. Zie het verhaal 'Zeg mij na' in deze bundel.

Maar ik vond het ontroerend. Vooral dat detail van de eerste dagboekbladzijde, dat die altijd perfect moest zijn.

Ik vond het ook ambachtelijk. Een schrijver die elke dag moet schrijven, al is het over het weer of over Japanse aankopen, gewoon om zijn schrijfhand bezig te houden. Daar had ik eerbied voor.

Het gesprek was afgelopen. Ik had veel te veel zelf gepraat, vond ik. Op veel te opgewonden toon ook. Ik had vast ook veel te vaak en te hard gelachen, en dat moest ik straks allemaal terughoren op de band die ik tijdens het interview had laten meelopen.

Maar we waren nog niet klaar. David wilde naar The Frozen Fountain, een designwinkel aan een gracht. En hij wilde naar een rare toeristische winkel in de Munttoren, vol Nederlands porselein. Ik nam hem graag mee. We liepen rond, eerst in The Frozen Fountain. Hij kocht wat spullen: mooie, weloverdachte cadeaus voor vrienden en werkrelaties.

Toen naar die rare toeristenwinkel. Een enorme winkel was het, met vitrines vol kopjes en bordjes en porseleinen dansfiguurtjes van merken als Royal Makkum. 'Je hoeft niet te blijven hoor,' zei David. 'Ik ga hier lang rondkijken.'

Ik ging dus naar huis. Maar onderweg voelde ik me ineens schuldig. Misschien had ik wel moeten blijven, want David wil-

de ook nog naar een bloemenwinkel op de Prinsengracht, zo had hij me verteld. En hoe ging hij die nu vinden?

Misschien had hij juist van me af gewild. Zo'n irritante journaliste-annex-veel-te-hard-lachende-fan die de halve dag achter je aandrentelt terwijl je extravagant duur porselein probeert te kopen.

Het kwelde me de hele dag. Had ik moeten blijven, als gids? Of was het juist goed dat ik David alleen had achtergelaten in de porseleinwinkel?

Die avond ging ik naar een lezing van David in het John Adams Institute. Hij las nieuwe verhalen voor aan een bomvolle zaal. De man die de avond presenteerde, zei dat David hilarisch was en dat we tijdens zijn lezing allemaal van onze stoel zouden vallen van het lachen. Het is gênant als iemand zo aangekondigd wordt, eigenlijk haast een garantie voor een mislukte avond, maar het werd toch hilarisch, met veel gelach. Want Davids verhalen, hoe goed ze op papier ook zijn, zijn nog beter als hij ze voorleest.

Na de lezing durfde ik niet meer naar David toe te gaan. Ik werd nog steeds getergd door mijn eventueel geheel misplaatste schuldgevoel over het winkelen. Ik keek vanaf een afstandje toe hoe hij werd belaagd door fans.

Zo hoort het, bij echte helden: je bekijkt ze vanaf een afstand. Je moet helemaal niet met ze gaan winkelen.

Aaf Brandt Corstius

Zeg mij na

Hoewel we het wel over mijn aanstaande bezoek aan Winston-Salem hadden gehad, maakte ik pas precieze afspraken met mijn zus aan de vooravond van mijn aankomst, toen ik haar belde vanuit een hotel in Salt Lake City.

‘Als je komt ben ik nog aan het werk,’ zei ze, ‘dus ik denk dat ik de sleutel gewoon onder de oem ot bij de à eur leg.’

‘De wat?’

‘Oem ot.’

Ik dacht dat ze iets in haar mond had, tot ik mij realiseerde dat ze in code sprak.

‘Speel je voor antwoordapparaat van een methadonkliniek of zo? Waarom kun je me godverdomme niet gewoon vertellen waar je die huissleutel laat?’

Ze gaf fluisterend antwoord. ‘Ik weet gewoon niet of ik deze dingen kan vertrouwen.’

‘Bel je mobiel?’

‘Nee, natuurlijk niet,’ zei ze. ‘Dit is gewoon een draadloos toestel, maar toch, je moet voorzichtig blijven.’

Toen ik opperde dat ze eigenlijk helemaal niet voorzichtig hoefde te zijn, vroeg Lisa, weer op haar normale toon: ‘Echt niet? Maar ik had gehoord...’

Mijn zus is het type dat de vooral op bangmakerij gerichte quasnieuwsprogramma’s op de plaatselijke televisie met een religieuze toewijding volgt, en dan onthoudt ze ook nog eens al-

leen het allerergste. Ze onthoudt dat appelmoes dodelijk kan zijn, maar vergeet dat als je eraan dood wilt gaan, je het wel eerst rechtstreeks in je aderen moet spuiten. Mededelingen dat mobiele telefoongesprekken kunnen worden afgeluisterd door vreemden worden door elkaar gehusseld met de gemelde stijging van zowel het aantal inbraken als het aantal hersentumoren, zodat het er uiteindelijk op neerkomt dat wat haar betreft alle telecommunicatie potentieel levensbedreigend is. Als ze het niet op het nieuws had gezien, had ze het wel ergens gelezen of het uit de derde hand gehoord van een vriendin van een vriendin van een vriendin die haar oor had verbrand toen ze haar eigen antwoordapparaat belde. Alles is voortdurend gevaarlijk, en als het nog niet van de schappen is gehaald, zijn ze het in elk geval aan het onderzoeken – dus ga maar na.

‘Oké,’ zei ik, ‘maar kun je me ook vertellen wélke oem ot? De laatste keer dat ik bij je was had je er nogal wat staan.’

‘Hij is oot,’ zei ze. ‘Nou ja... ootáchtig.’

Aan het eind van de volgende middag kwam ik bij het huis van Lisa aan, vond de sleutel onder de bloempot en ging naar binnen door de achterdeur. In een uitvoerig schrijven op de salontafel stond van zo’n beetje alle apparaten met een stekker eraan, van de televisie tot het wafelijzer, uitgelegd hoe je ermee om diende te gaan. Elke zorgvuldig gedetailleerde omschrijving besloot met de zin: ‘Vergeet niet na gebruik uit te schakelen en de stekker eruit te halen.’ Onder aan bladzij drie werd ik erop gewezen dat als het apparaat in kwestie geen stekker had – de afwasmachine bijvoorbeeld – ik er goed op moest letten dat het klaar was met zijn programma én was afgekoeld voor ik de kamer verliet. Het hele schrijven gaf blijk van een toenemende hysterie, en tussen de regels door klonk een snerpend: ‘O, mijn god! Hij is bijna een uur alleen in huis!’ Ze had haar telefoonnummer op haar werk achtergelaten, het telefoonnummer van haar man op zijn werk, en het nummer van de buurvrouw, met de vermelding dat ze die

niet zo heel goed kende, dus dat ik die misschien beter niet kon lastigvallen, tenzij er echt sprake was van een noodgeval. ‘P.P.S. Ze is baptist, dus zeg niet tegen haar dat je homo bent.’

De laatste keer dat ik alleen in het huis van mijn zus was, woonde ze in een witgeschilderd appartementencomplex dat bewoond werd door weduwes en alleenstaande, werkende vrouwen van middelbare leeftijd. Dat was aan het eind van de jaren zeventig, toen we geacht werden in studentenflats te wonen. Haar universitaire studie had niet helemaal zo uitgekapt als ze had verwacht, en na twee jaar in Virginia was ze teruggekomen naar Raleigh en had ze een baan genomen in een wijnhandel. Dat was op zich niet ongewoon voor iemand van eenentwintig, maar als dropout door het leven gaan was nou niet wat ze voor zichzelf in gedachten had gehad. Erger nog, het was niet wat onze ouders voor haar in gedachten hadden gehad. Als kinderen waren ons bepaalde rollen toegedacht – leider, zwerver, herrieschopper, slet – betitelingen die ons in grote lijnen zeiden wie wij waren. Er werd als vanzelfsprekend van uitgegaan dat Lisa, als oudste, pienterste, bazigste van het hele stel, als een raket naar de top van haar branche zou schieten, dat ze cum laude zou afstuderen op manipulatie en uiteindelijk een land van gemiddelde grootte zou overnemen. We hadden haar altijd als iemand met gezag gezien, en hoewel we er een zeker behagen in schiepen haar te zien vallen, was het verwarrend om te zien dat ze zo weinig zelfvertrouwen had. Opeens verliet ze zich op de meningen van andere mensen, volgde ze hun advies op en kwijnde ze bij de minste of geringste kritiek al weg.

Vind je dat echt? Echt? Ze was als was in andermans handen.

Mijn zus had geduld en begrip nodig, maar vaker wel dan niet betrapte ik mezelf erop dat ik haar het liefst door elkaar zou schudden. Als de oudste niet was wie zij geacht werd te zijn, wat betekende dat dan wel niet voor ons, de andere kinderen?

Lisa droeg het stempel Meest Veelbelovend, dus het was verwarrend voor haar om megaflessen rondborstige rode wijn op de kassa aan te slaan. Ik was gebrandmerkt als lui en onverantwoordelijk, dus het leek niet minder dan gepast dat ik ook met mijn studie kapte en uiteindelijk weer in Raleigh kwam wonen. Toen mijn ouders me het huis uit hadden geschopt, ging ik bij Lisa in haar witte appartementencomplex wonen. Het was een kleine eenkamerwoning – de volwassen versie van haar kinderslaapkamer – en toen ik haar uiteindelijk liet zitten met een kapotte stereo en een onbetaalde telefoonrekening van tachtig dollar was de algehele consensus: ‘Nou ja, wat had je anders verwacht?’

In de ogen van vreemden kon ik misschien een ander mens zijn, maar tot op de dag van vandaag ben ik, wat mijn familie betreft, degene bij wie je de meeste kans maakt dat hij je huis in brand steekt. Waar ik die steeds lagere verwachtingen van mijn persoon accepteerde, voerde Lisa een verbeterde strijd om haar oude titel te heroveren. De wijnhandel was een tijdelijke tegenslag en ze vertrok kort nadat ze manager was geworden. Fotografie interesseerde haar, dus leerde ze zichzelf een camera te hanteren, en wist uiteindelijk een baan te bemachtigen bij een groot internationaal farmaceutisch bedrijf, waar ze foto's maakte van bacteriën, virussen en mensen die op bacteriën en virussen reageerden. Om wat bij te verdienen fotografeerde ze in de weekenden bruiloften, wat bijna op hetzelfde neerkwam. Toen ging ze zelf trouwen en gaf haar baan bij de farmaceut op om Engels te gaan studeren. Toen ze te horen kreeg dat er heel weinig vraag was naar dertig pagina's tellende essays over Jane Austen regelde ze een makelaarsvergunning. Toen ze te horen kreeg dat de huizenmarkt was ingestort, ging ze weer naar school en bestudeerde planten. Bob, haar man, kreeg een baan in Winston-Salem, en dus gingen ze verhuizen. Ze kochten een nieuw huis met twee verdiepingen in een rustige buitenwijk. Het was een raar idee, dat mijn zus nu op zo'n volwassen plek woonde, en het

was een hele opluchting om te zien dat zij noch Bob er nou speciaal mee weglieden. De stad was best aardig, maar het huis zelf maakte op een of andere manier alles ouder. Als je buiten stond zag je er nog, nou ja, misschien niet jong uit, maar in elk geval betrekkelijk zorgeloos. Zodra je naar binnen stapte was je gelijk twintig jaar ouder en had je al een aardig pensioen opgebouwd.

Het huis van mijn zus leende zich niet echt voor rondsnuffelen, dus bracht ik dat uur in de keuken door, en babbelde wat met Henry. Het was hetzelfde gesprek als de laatste keer dat ik hem gezien had, en toch vond ik het fascinerend. Hij vroeg hoe het met me ging. Ik zei dat het prima ging, waarop hij, alsof zich de laatste paar seconden misschien wel dramatische ontwikkelingen hadden voorgedaan, nog een keer hetzelfde vroeg.

Van alle elementen in het volwassen leven van mijn zus – het huis, de man, de plotselinge belangstelling voor planten – maakt Henry mij het onzekerste. Formeel is hij een Amazonepapegaai met een blauwe borst, maar in de ogen van de gemiddelde leek is hij gewoon een grote papegaai – zo een die je wel bij piraten op de schouder ziet.

‘Hoe gaat ie?’ De derde keer dat hij het vroeg, klonk het alsof het hem werkelijk interesseerde. Ik trad op zijn kooi toe met een gedetailleerd antwoord, en toen hij een uitval deed naar de tralies krijste ik als een meisje en rende de kamer uit.

‘Henry mag je,’ zei mijn zus een poosje later. Ze was net thuisgekomen van haar werk in het tuincentrum en zat aan de tafel haar gym schoenen los te maken. ‘Zie je hoe hij zijn staart uitspreidt? Dat zou hij voor Bob nooit doen. Hè, Henry?’

Bob was een paar minuten eerder thuisgekomen van zijn werk en meteen naar boven gegaan om even bij zijn eigen vogel te zijn, een kalende ara met groene wangen die José heette. Ik had gedacht dat die twee vogels misschien samen ook weleens een

gezellig babbeltje maakten, maar het bleek dat ze elkaar niet konden uitstaan.

‘Je hoeft de naam José niet eens te laten vallen waar Henry bij is,’ fluisterde Lisa. We hoorden de vogel van Bob in de studeerkamer boven krijsen. De papegaai reageerde met een hoog, doordringend geblaf. Dat had hij opgepikt van de border collie van Lisa, Chessie, en wat nog het meest onrustbarend was: hij klonk precies als een hond. Zoals hij, wanneer hij Engels sprak, ook precies zoals Lisa klonk. Het was griezelig om de stem van mijn zus uit een snavel te horen, maar ik kon niet zeggen dat het me geen plezier deed.

‘Wie heeft er honger?’ vroeg zij.

‘Wie heeft er honger?’ herhaalde de stem.

Ik stak mijn hand op en ze bood Henry een pinda aan. Ik keek hoe hij hem in zijn klauw nam, waarbij zijn buik bijna doorzakte tot op het stokje, en begreep wat een mens in een papegaai kon zien: dat rare dikkerdje dat in de keuken van mijn zus woonde, altijd bereid tot luisteren en altijd even belangstellend: ‘Nee maar echt, hoe gaat ie?’

Ik had haar dezelfde vraag gesteld waarop zij had gezegd: ‘O, prima, hoor. Niks bijzonders.’ Ze durft mij niks belangrijks te vertellen, want ze weet dat ik er meteen over zal gaan schrijven. In mijn eigen opvatting ben ik een soort vriendelijke voddeman, die dingen maakt van de stukjes en beetjes die ik her en der vind, maar mijn familie is er anders tegenaan gaan kijken. Hun persoonlijke leven is opgebouwd uit die zogenaamde stukjes en beetjes die ik zo nonchalant opraap, en ze zijn het zat. Steeds vaker beginnen ze hun verhalen met: ‘Je moet zweren dat je dit nooit verder zult vertellen.’ Ik beloof het altijd, maar men is het er algemeen over eens dat mijn woord geen cent waard is.

Ik was naar Winston-Salem gekomen om de studenten aan een plaatselijke universiteit toe te spreken, maar ook om een nieuwtje over te brengen. Soms is het leuk om, als je stoned

bent, te gaan zitten nadenken wie jou zou kunnen spelen in de verfilming van je leven. Wat dat leuk maakt is dat jouw leven wel nooit daadwerkelijk zal worden verfilmd. Lisa en ik blowden niet meer. Dat maakte het des te moeilijker om aan te kondigen dat er een optie op mijn boek was genomen, wat er in de praktijk op neerkwam dat iemand een film van ons leven zou gaan maken – geen student, maar een echte regisseur waar mensen werkelijk van gehoord hadden.

‘Een wat?’

Ik legde uit dat het een Chinees was, waarop zij vroeg of het ook een Chinese film werd.

‘Nee,’ zei ik, ‘hij woont in Amerika. In Californië. Hij woont hier al vanaf dat hij een baby was.’

‘Wat maakt het dan uit dat hij Chinees is?’

‘Nou ja,’ zei ik, ‘hij heeft... je weet wel, een speciaal soort gevoeligheid.’

‘O, broertje,’ zei ze.

Mijn blik zocht steun bij Henry, maar die gromde naar me.

‘Dus nou moeten we ook al in een film?’ Ze raapte haar gym schoenen van de grond en smeed ze in de bijkeuken. ‘Nou,’ zei ze, ‘ik kan je nu meteen al wel vertellen dat je mijn vogel hier buiten laat.’ De film zou gebaseerd zijn op onze prepapegaai-periode, maar met dat ze het zei begon ik me af te vragen wie we zouden kunnen krijgen voor de rol van Henry. ‘Ik weet wat je denkt,’ zei ze. ‘En het antwoord is nee.’

Ooit, tijdens een etentje, had ik een vrouw ontmoet wier papegaai de automatische ijsblokjesmaker op haar nieuwe koelkast had leren imiteren. ‘Dat krijg je als ze alleen worden gelaten,’ zei ze. Het was het meest deprimerende stukje informatie dat ik de laatste tijd gehoord had en het bleef me weken bij. Een vogel die geboren was om zijn burens in de jungle na te apen, en die zich vervolgens onledig mocht gaan houden met het weggeven

van imitaties van door de mens gefabriceerde keukenapparaten. Ik vertelde het verhaal aan Lisa, die mij zei dat zoiets niks met verwaarlozing te maken had. Vervolgens ging ze een cappuccino klaarmaken, zodat Henry even zijn perfecte imitatie van het stoompijpje ten beste kon geven. ‘Hij kan de blender ook,’ zei ze.

Ze deed het deurtje van de kooi open, en toen wij met onze koffie gingen zitten maakte Henry een glijvlucht en landde midden op de tafel. ‘Wie wil er een kus?’ Ze stak haar tong uit en hij nam het puntje voorzichtig in zijn snavel. Ik zou zoiets in mijn stoutste dromen nog niet doen, niet omdat ieder weldenkend mens dat walgelijk vindt, maar omdat hij mijn tong aan flarden zou hebben gebeten. Henry mocht dan af en toe met zijn staart naar mij waaieren, het wordt als vanzelfsprekend aangenomen dat hij loyaal is aan slechts één iemand, wat volgens mij een andere reden is dat mijn zus zo gek op hem is.

‘Was dat een goeie kus?’ vroeg ze. ‘Vond je hem lekker?’

Ik verwachtte ja of nee en was teleurgesteld toen hij haar vraag beantwoordde met precies dezelfde wedervraag: ‘Vond je hem lekker?’ Ja, papegaaien kunnen praten, maar helaas hebben ze er geen idee van wat ze eigenlijk zeggen. Toen ze hem net had, sprak Henry het Spaans dat hij had opgepikt van de mensen die hem gevangen hadden. Op de vraag of hij goed geslapen had antwoordde hij domweg: ‘Hola,’ of ‘Bueno.’ Hij maakt fasen door, en geeft in zo’n fase de voorkeur aan een vaak herhaald geluid of zinnetje, om daarna weer voor iets anders te vallen. Toen onze moeder was overleden leerde Henry huilen. Hij en Lisa maakten elkaar aan het huilen en dan konden ze uren doorgaan. Een paar jaar later, in een periode van academische tegenslag, leerde ze hem als haar emotionele cheerleader op te treden. Dan belde ik op en hoorde hem op de achtergrond krijsen: ‘We houden van je, Lisa!’ en ‘Je kunt het!’ Deze frasen werden na verloop van tijd vervangen door het veel praktischer ‘Waar zijn mijn sleutels?’

Toen we onze koffie op hadden, reden Lisa en ik naar Greensboro, waar ik mijn afgesproken lezing hield. Nou ja, lezing – ik las verhalen voor over mijn familie. Na afloop beantwoordde ik vragen over mijn familie, en de hele tijd bedacht ik hoe merkwaardig het was dat die onbekenden zoveel schenen te weten over mijn broer en zussen. Om 's nachts de slaap te kunnen vatten moet ik mezelf uit de vergelijking schrappen, en doen alsof de mensen van wie ik hou, er zelf bewust voor gekozen hebben om zich bloot te geven. Amy maakt het uit met haar vriendje en vaardigt een persbericht uit. Paul bespreekt geregeld zijn stoelgang in allerlei talkshows. Ik ben niet degene die een en ander wereldkundig maakt, ik ben maar een arme typist die met een klusje wordt opgezadeld. Dat is een valse voorstelling van zaken, waar ik me des te moeilijker aan kan vasthouden als er daadwerkelijk een familielid in de zaal zit.

De dag na de lezing meldde Lisa zich ziek en deden we de hele middag boodschappen. Winstom-Salem is een stad van plaza's – middelgrote winkelcentra, allemaal gebouwd rond een enorm warenhuis. Ik was op zoek naar goedkope sloffen sigaretten, dus we reden van plaza naar plaza, vergeleken prijzen en praatte over onze zus Gretchen. Die had een jaar eerder een paar vleesetende Chinese schildpadden gekocht met puntige neuzen en een griezelige, doorschijnende huid. Ze zaten buiten in een kooi en waren betrekkelijk gelukkig tot een paar wasberen een gat onder het hek door groeven en de voorpoten van het vrouwtje en de achterpoten van haar man afbeten.

'Misschien zeg ik het verkeerd om,' zei Lisa, 'maar het plaatje is duidelijk.'

Het paar overleefde de aanslag en bleef achter de levende muizen aan zitten waar hun dieet uit bestond, waarbij ze zich voortbewogen als een paar halfgesloopte Volkswagens.

'Het treurige is dat het twee weken duurde voor het haar op-

viel,' zei Lisa. 'Twee weken!' Ze schudde het hoofd en reed onze afslag voorbij. 'Het spijt me wel, maar het is mij een raadsel hoe een verantwoordelijk iemand zo lang niet kan merken dat haar eigen dieren zoiets hebben. Dat klopt gewoon niet.'

Volgens Gretchen hadden die schildpadden geen herinnering aan hun afgebeten ledematen, maar dat wilde er bij Lisa niet in. 'Ach, kom op, zeg,' zei ze. 'Ze moeten op zijn minst fantoempijnen hebben. Ik bedoel, hoe kan een levend wezen het nou niet erg vinden dat hij zijn benen kwijtraakt? Als Chessie zoiets overkwam zou ik bij god niet weten hoe ik nog met mezelf verder moest.' Haar ogen werden wazig en ze veegde de tranen eruit met de rug van haar hand. 'Als mijn kleine collie een teek heeft word ik al gek.'

Lisa is iemand die een keer getuige was van een auto-ongeluk, waarop ze zei: 'Ik hoop maar dat daar geen hond achterin zat.' Menselijk lijden doet haar niet veel, maar ze kan dagen huilen om een verhaal over een ziek dier.

'Heb je die film over die Cubaan gezien?' vroeg ze. 'Die heeft hier ook een tijdje gedraaid, maar ik wilde er niet heen. Iemand had me verteld dat er in het begin een hond doodging, dus ik zei bekijk het maar.'

Ik herinnerde haar eraan dat de hoofdpersoon ook doodging, een afschuwelijke dood, aan aids, waarop zij, terwijl ze de auto parkeerde, opmerkte: 'Nou ja, ik hoop maar dat het geen échte hond was.'

Ik kocht uiteindelijk sigaretten bij Tobacco USA, een discountwinkel met de naam van een themapark. Lisa was tien jaar eerder officieel met roken gestopt en zou misschien weer zijn begonnen ware het niet dat Chessie, volgens de dierenarts, aanleg had voor longaanandoeningen. 'Ik wil haar geen longemfyseem bezorgen, maar ik zou er geen enkele moeite mee hebben wat van dit gewicht kwijt te raken. Zeg eens eerlijk, vind je me er dik uitzien?'

‘Helemaal niet.’

Ze draaide zich een kwartslag om en bestudeerde haar figuur in de etalageruit van Tobacco USA. ‘Je liegt.’

‘Nou ja, was dat dan niet wat je wilde horen?’

‘Ja,’ zei ze. ‘Maar ik wil dat je het echt meent.’

Maar ik méénde het ook. Het was niet haar gewicht dat me zozeer was opgevallen als wel de kleren die ze aanhad om het te verbergen. De wijde slobberbroek en een vele maten te groot shirt dat tot halverwege haar knieën viel. Dat was de look die ze zich een paar maanden eerder had aangemeten, nadat ze met Bob bij zijn ouders in de bergen op bezoek was geweest. Lisa had naast het vuur gezeten. Toen ze haar stoel naar het midden van de kamer schoof had haar schoonvader gezegd: ‘Wat nou, Lisa. Wou je een beetje afvallen – ik bedoel afkoelen. Wou je een beetje afkoelen?’

Hij probeerde zijn verspreking te verdoezelen, maar het was al te laat. Het woord was al in haar brein gebrand.

‘Moet ik in die film ook dik zijn?’ vroeg ze.

‘Natuurlijk niet,’ zei ik. ‘Daar ben je gewoon... zoals je bent.’

‘Zoals ik ben volgens wie?’ vroeg ze. ‘Die Chinees?’

‘Wat maakt het nou uit dat hij Chinees is?’ zei ik.

Als Lisa op een doordeweekse dag thuis is, leest ze normaal gesproken graag achttiende-eeuwse romans. Om één uur neemt ze een lunchpauze en kijkt naar een televisieprogramma dat *Matlock* heet. Tegen de tijd dat we mijn boodschappen hadden gedaan, was de uitzending van die dag al voorbij. We besloten naar de film te gaan – welke film zij maar wilde. Ze koos het verhaal van een Engelse jongedame die alle zeilen bij zet om gelukkig te blijven terwijl ze een paar extra pondjes probeert af te vallen, maar uiteindelijk haalde ze haar plaza's door elkaar en kwamen we nog net op tijd in de verkeerde bioscoop aan om *You Can Count On Me* te zien, de film van Kenneth Lonergan waarin

een dolende broer zijn oudere zus opzoekt. Normaal gesproken is Lisa zo iemand die tijdens een film van begin tot eind gewoon doorpraat. Dan smeert een personage mayonaise op een kipsandwich en dan buigt ze zich naar je toe en fluistert: 'Dat deed ik ook een keer. En toen viel mijn mes in de wc.' Vervolgens leunt ze weer achterover in haar stoel en zit ik me de volgende tien minuten af te vragen waarom iemand in godsnaam een kipsandwich klaarmaakt op een wc. Maar deze film leek zo griezelig op ons leven dat ze, voor het eerst in mijn heugenis, met stomheid geslagen was. We leken niet op de hoofdpersonen – de broer en zus waren jonger, en verweesd – maar net als wij waren ze over de drempel naar de volwassenheid gestrompeld in het versleten keurslijf van de rol die hun als kind al was toegedacht. Zo af en toe brak er een uit die rol, maar voor het merendeel gedroegen ze zich niet zoals ze wilden maar zoals er van hen werd verwacht. In het kort: een jongeman staat bij zijn zus op de stoep en logeert een paar weken bij haar tot ze hem eruit schopt. Niet dat ze zo gemeen is, maar hem in de buurt hebben dwingt haar na te denken over dingen waar ze liever niet aan denkt, wat familieleden door de bank genomen nu eenmaal doen, althans de familieleden die mijn zus en ik kennen.

We verlieten de bioscoop zonder een woord te wisselen, en bleven een hele tijd in die onbehaaglijke stilte hangen. Met die film die we net hadden gezien en de film die binnenkort zou worden gemaakt, voelden we ons opgelaten en ongemakkelijk, alsof we auditie deden voor de rol van onszelf. Ik begon over een goedaardige roddel die ik gehoord had over de man die de rol van de broer speelde, maar zei na een paar zinnen al dat het bij nader inzien toch niet zo interessant was en vertelde niet verder. Zij kon ook niks bedenken, dus zeiden we niks. Beiden zagen we een verveeld publiek voor ons, dat zat te schuiven op de stoelen.

Onderweg tankten we, en we stonden al stil voor haar huis toen ze mij, nog in de auto, het verhaal vertelde dat ik sindsdien

ben gaan zien als het prototypische Lisaverhaal. ‘Ik was een keer op pad met de auto,’ zei ze. Het begon met een snelle rit naar de supermarkt en eindigde, onverwacht, met een gewond dier in een kussensloop die aan de uitlaat van haar auto was vastge maakt. Zoals de meeste verhalen van mijn zus riep ook dit weer verbijsterende beelden op van momenten waarop wat als een onvoorstelbare wreedheid overkwam tegelijk volkomen vanzelfsprekend was. Details werden zorgvuldig gekozen en het tempo geleidelijk opgevoerd, onderbroken door een reeks goed getimede pauzes. ‘En toen... en toen...’ Ze bereikte het onvermijdelijke einde en net toen ik begon te lachen liet ze haar hoofd op het stuur zakken en stortte in. Het was geen tranenstroom die je misschien zou laten lopen bij de herinnering aan één enkele daad of gebeurtenis, maar de gewelddadige uitbarsting die komt met het besef dat al dergelijke gebeurtenissen met elkaar in verband staan, en een eindeloze keten vormen van schuld en leed.

Mijn hand ging intuïtief naar het aantekenboekje dat ik altijd op zak heb, maar zij hield me tegen. ‘Als jij dit verhaal óóit verder vertelt of opschrijft,’ zei ze, ‘kijk ik je nooit meer aan.’

In de filmversie van ons leven zou ik me naar haar toe gedraaid hebben om haar troost te bieden, zou ik haar eraan herinnerd, nee, erop gewezen hebben dat de daad die ze had beschreven goed en rechtvaardig was geweest. Want dat was het ook. Tot iets anders is ze niet in staat.

In de échte versie van ons leven was mijn eerste doel domweg haar op andere gedachten te brengen. ‘Ach, kom op, zeg,’ zei ik. ‘Het is zo’n grappig verhaal, en laten we wel wezen, jij gaat er verder toch niks mee doen.’

Jouw leven, jouw privacy, jouw verdriet zo nu en dan – daar ga jij verder toch niks mee doen. Is dat de broer die ik altijd ben geweest, of de broer die ik geworden ben?

Ik was bang geweest dat de regisseur, bij het maken van de film, mij en mijn familie niet goed zou weten te treffen, maar

nu kwam een nog ergere gedachte bij me op: stel dat hij ons wél goed wist te treffen?

Schemering. De camera pakt een onopvallende straat in een buitenwijk en zoomt in op een geparkeerde vierdeursauto, waarin een gemeen mannetje zich tot zijn snikkende zus wendt met de woorden: 'En als ik het verhaal nou wel gebruik maar doe alsof het een vriendin is overkomen?'

Maar misschien is dat nog niet het slot. Misschien zien we, voor de aftiteling, diezelfde man midden in de nacht uit bed stappen en langs de kamer van zijn zus naar de trap, naar beneden, de keuken in lopen. Hij doet het licht aan en dan zien we, in de hoek, een grote, staande vogelkooi met een tafelkleed eroverheen. Hij loopt voorzichtig op de kooi toe en trekt het kleed eraf, zodat de Amazonepapegaai die erin zit wakker wordt. Zijn ogen gloeien rood op in het plotselinge licht. Door alles wat aan dit moment vooraf is gegaan, weten we dat de man iets belangrijks te vertellen heeft. Uit zijn eigen mond klinken de woorden inhoudsloos, dus trekt hij er een stoel bij en gaat zitten. De klok geeft drie uur aan, vier uur, vijf uur, en al die tijd zit hij voor die schitterende vogel en herhaalt langzaam en duidelijk de woorden: 'Vergeef me. Vergeef me. Vergeef me.'